

**“XALQ TABOBATI: TARIXI, YUTUQLAR,
ISTIQBOLLAR”**

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari
to‘plami

28 aprel 2023-yil

Toshkent sh., O‘zbekiston

Сборник материалов Международной научно-
практической конференции

**«НАРОДНАЯ МЕДИЦИНА: ИСТОРИЯ,
ДОСТИЖЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ»»**

28 апреля 2023 года

г. Ташкент, Узбекистан

Collection of materials of the International scientific and
practical conference

**"TRADITIONAL MEDICINE: HISTORY,
ACHIEVEMENTS, PROSPECTS"**

28 April 2023

Tashkent, Uzbekistan

FLAVANOIDLAR TUTGAN O'SIMLIKLAR YANGI YIG'MASINI SAFRO AJRALISHIGA TA'SIRI

Raxmanov A.X., Asqarov O. O., Xakimov Z.Z., Xolmatov J.A., Sultanov S. A.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Mavzuning dolzarbligi: hozirgi kunda har xil etiologiyali jigar xastaliklari keng tarqalgan bo'lib safro ajralishini susayishi bilan kechadi va bu jigar hujayralarida kechayotgan biokimyoviy jarayonlarni buzilishi tufayli yuzaga keladi. Birinchi navbatda bunday hastaliklar sababi viruslar bo'lib, ular sirroz, jigar saratoni va oshqozon-ichak traktining turli hastaliklari kabi jiddiy patologiyalarga olib keladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili 1,4 mlnga yaqin odam gepatitning turli turli shakllaridan vafot etadi. Bu hastaliklar 57% hollarda jigar sirrozi, 78% hollarda birlamchi jigar saratoniga sabab bo'ladi. Bularni ichida virusli gepatit xavfli hisoblanadi, chunki u ko'pincha surunkali shaklda kichadi. Bundan tashqari, viruslar jigar to'qimalarigabir necha yo'llar bilan ta'sir qiladi. Ular jigar to'qimasida yallig'lanish keltirib chiqaradi va jigar hujayralarini nobud qiladi. Gepatitlarda hujayra va uning organellalari membranasini erkin radikal ta'sirida buzilishini inobatga olganda uni bartaraf etishda antioksidantlarni qo'llash zaruriyati tug'iladi. Flavanoidlar aynan shunday talabga javob beradi.

Tajribaning maqsadi: tarkibida flavanoidlar tutgan *Hipericum scabrum* L, *Ziziphora pedicellata* Pazij Vved., *Mediazia macrophylla* va *Glycirhia glabra* L. o'simliklaridan olingan yig'mani o'tkir toksik gepatitda safro ajralishiga ta'sirini baholash.

Tadqiqot materiallari va uslublari: tajribalar erkak, tana vazni 200-240 g. bo'lgan oq kalamushlarda o'tkazildi. O'tkir toksik gepatit tetraxlormetanni 50%li yog'li eritmasini 0,5ml 100g. tana vazniga 4 kun davomida teri ostiga kiritish orqali rivojlantirildi. Safro ajratish tezligi v avaf safro tarkibiy qismlar har soatda aniqlandi. (Xakimov Z.Z. va ham mual. Toshkent 2021y.)

Olingan natijalar: tetraxlor metan ta'sirida rivojlangan o'tkir toksik gepatitda qonda ALAT, ishqoriy fosfataza, gamma glutamil transferaza fermentlari juda yuqori deyarli ikki barobar ortishi bilan bir qatorda safro ajratish jarayoni 51,3% ga kamaydi va safro tarkibida safro kislotalari bilirubin xolesterin miqdori keskin kamaydi. Ushbu xolat xolestatik sindromni rivojlanganligiga dalolatdir. Bundan farqli o'lariq yangi dorivor yig'ma bilan 3 kun davolash yuqorida qayt etilgan o'zgarishlarni yuqori darajada bartaraf etdi, yani safro miqdori unda xolesterin, bilirubin, safro kislotalari miqdori sog'lom hayvonlar darajasida bo'ldi. Qon zardobidagi fermentlar faolligi tiklandi.

Xulosa: tajribada shu narsa ma'lum bo'ldiki tarkibida flavanoidlar tutgan *Hipericum scabrum* L, *Ziziphora pedicellata* Pazij Vved., *Mediazia macrophylla* va *Glycirhia glabra* L. tutgan o'simliklar yig'masi jigar xastaliklarida samarador patogenetik vosita bo'lar ekan. Yangi fitoyig'mani gepatitlarni davolashga tavsiya etish mumkin.

ARUNDO DONAX YER USTKI QISMI ALKALOIDLARI YIG'MASINING SKOPOLAMIN BILAN CHAQIRILGAN AMNEZIYAGA TA'SIRINI BAHOLASH

Ruzimov Ergash Maksudovich

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi O'simlik moddalari kimyosi instituti, Toshkent

Tadqiqotning maqsadi - Arundo donax yer ustki qismi alkaloidlari yig'masining (keyingi o'rinlarda shartli Donsumin deb yuritiladi) nootrop ta'sirini baholash.

Materiallar va usullar. Arundo donax yer ustki qismi alkaloidlari triptafan qatori 4 ta indol alkaloididan iborat: donaksamin, ardin, arundin va asosiy alkaloid donaksin (gramin) taxminan 85%. Donaxin 5H2A retseptorlari blokatori hisoblanadi (G. Froidi va boshq., 2003). Tajribalarda og'irligi 20-23 g bo'lgan ikkala jinsdagi sichqonlardan foydalanildi.

<i>Rahimova Sh.M., Saidvaliyev F.S. ABUZUS BOSH OG'RIG'INING MIGREN VA ZO'RIQISH BOSH OG'RIQLARIDAN KELIB CHIQISHI TAQQOSLAMA TASHXISI</i>	31
<i>Rahimova X.A., Abdurasulova M.B., Xasanova M.I., Azamjonov A. A. IBN SINO ILMIY MEROSI</i>	32
<i>Rakhmatova M. R. EFFECTIVENESS APPLICATION OF QUERCETIN AND OMEPRAZOL FOR CORRECTION OF GASTROTOXIC EFFECT IN THE THERAPY OF PATIENTS WITH OSTEOCHONDROSIS</i>	33
<i>Raxmanov A.X., Asqarov O. O., Xakimov Z.Z., Xolmatov J.A., Sultanov S. A. FLAVANOIDLAR TUTGAN O'SIMLIKLAR YANGI YIG'MASINI SAFRO AJRALISHIGA TA'SIRI</i>	34
<i>Ruzimov E.M. ARUNDO DONAX YER USTKI QISMI ALKALOIDLARI YIG'MASINING SKOPOLAMIN BILAN CHAQIRILGAN AMNEZIYAGA TA'SIRINI BAHOLASH</i>	34
<i>Saidametova N.U., Kamalova N.L. IBN SINONING KEKSALARNI OVQATLANTIRISH TO'G'RISIDAGI FALSAFIY QARASHLARI</i>	35
<i>Sattarova D.B., Usmanxodzaeva A.A., Demin N.A. ROLE AND IMPACT COMPLEX POST-EXTENSION RECOVERY ON QUALITY LIFE OF ATHLETES WITH VISUAL IMPAIRMENT</i>	37
<i>Seong-Soo Roh COMPARATIVE STUDY HERBAL MEDICINE IN COMBINATION WITH SORAFENIB ON HEPG2 CELL TRANSPLANTATION TUMOR MODEL</i>	38
<i>Sharipov U.A. INSULTDAN KEINGI BUZILISHLARDA NEYROREABILITATSIYA USULLARINI SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI AHAMIYATI</i>	39
<i>Soatova M.B., Mahmaraimov Sh.T. XONDROITIN SULFAT VA CENTELLA ASIATICA EXTRACTINI BIRGA QO'LLAGANDA TIZZA BO'G'IMI ARTROZIDA OG'RIQQA QARSHI TA'SIRINI O'RGANISH</i>	40
<i>Soliyeva A.D. XALQ TABOBATINING TARIXI</i>	41
<i>Song Jichung RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF CLINICAL DECISION SUPPORT SYSTEM BASED ON DONGEUIBOGAM</i>	42
<i>Song Youngil, Rep. of Korea PRACTICAL APPLICATION OF THE WORLD HEALTH ORGANIZATION TRADITIONAL MEDICINE STRATEGY:2014-2023 FOR THE INTEGRATIVE MEDICINE IN UZBEKISTAN</i>	43
<i>Sotivoldiyeva D.S., Rahimova H.A. BUTUN DUNYO XALQLARI TABOBATLARINING RIVOJLANISH TARIXI</i>	44
<i>Sultanova X.T. TIB QONUNLARIDA AXLOQ VA TIBBIYOT ETIKASI</i>	45
<i>Tolmasov Ruzibek Tolmasovich. MORPHOLOGICAL CHANGES OF GASTRIC WALLS DURING POSTNATAL ONTOGENESIS WHEN FEEDING ON PALM OIL</i>	47
<i>Turg'unboyeva M.I., Qalandarova M.H. ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI. QANDLI DIABET KASALLIGINI DAVOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUV</i>	48
<i>Umarova F.S., Gulyamova A.N. IBN-SINO QARASHLARIDA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI</i>	50
<i>Umarova F.S., Gulyamova A.N. IBN-SINO QARASHLARIDA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI</i>	51
<i>Usvaliyeva O.S., Qalandarova M.X. XALQ TABOBATI TARIXI. ZAMONAVIY TIBBIYOTDA XALQ TABOBATI USULLARI</i>	52
<i>Yu-Hong Min. ANTI-HYPERPIGMENTATION POTENTIALS OF ESSENTIAL OILS FROM KERNELS OF GENUS PRUNUS</i>	53